

כשיודעים שהגאולה קרובה

הָאֲסֵפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים

(בראשית מט,א)

לפני פטירתו מקבץ אליו יעקב אבינו את בניו, ובמעמד זה הוא אומר להם¹:
"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים". אולם הוא אינו ממלא
את הבטחתו לגלות את העתיד, ובמקום זה הוא אומר דברים אחרים. מסבירים
חז"ל²: "ביקש לגלות את הקץ, ונסתלקה ממנו שכונה". כלומר, יעקב אבינו רצה
לגלות לבניו את קץ הימים, אך הקב"ה מנע זאת ממנו.

אין ספק שיעקב אבינו לא רצה לגלות את הקץ רק כדי לספק את יצר הסקרנות
של בניו. ודאי שהוא ראה בכך תועלת בעבורם ובעבור כל עם ישראל.

אלא שהדבר מעורר תמיהה: לכאורה, לא זן בלבד שלא הייתה צומחת שום
תועלת מגילוי הקץ, אלא הגילוי הזה היה עלול לגרום נזק רב – אפשר לשער
בנקל איזה רושם הייתה עושה על בני ישראל הידיעה, שהגאולה תבוא רק לאחר
כמה אלפי שנים (כפי שאנו רואים, שעדיין לא בא משיח צדקנו)! ידיעה כזאת
מביאה מטבעה דכדוך וייאוש – והאם ייתכן שיעקב אבינו רצה לומר דברים
שהיו מייאשים את בניו?!³

מועדים שונים

כדי להבין זאת עלינו להכיר את שני האופנים שבהם יכולה לבוא הגאולה:

(1) פרשתנו מט,א.

(2) פסחים נו,א. פירוש רש"י על הפסוק.

(3) בכמה מפרשים (ראה כלי יקר ריש פרשתנו. יפה תואר לבראשית רבה על הפסוק [פרשה צח,ב]. ועוד) מבואר,
שמטעם זה נסתם ממנו הקץ. אבל תמוה, מה הייתה סברתו של יעקב שביקש לגלות את הקץ?

הגמרא⁴ אומרת: "זכו – 'אחישנה'; לא זכו – 'בעיתה'". כלומר, אמנם יש לגאולה מועד קבוע מראש ("בעיתה"), וגם אם לא יהיו היהודים ראויים לכך, תבוא הגאולה במועד ההוא; אולם אם יזכו במעשיהם יתקיים "אחישנה" – הקב"ה יחיש את הגאולה ויביאה הרבה לפני המועד הנקוב.

יעקב אבינו לא חשב לומר לבניו את המועד הסופי של הגאולה, אותו מועד שבו תבוא הגאולה בכל מקרה. הוא התכוון לומר להם מועד אחר, קרוב יותר לאין ערוך, שבו הייתה יכולה להיות הגאולה אילו זכו. ייתכן מאוד, שמועד זה היה בטווח של שנים או עשרות שנים בלבד מיום פטירתו של יעקב.

יעקב רצה לזרז

איך ייתכן הדבר? הרי אנו רואים שהגאולה לא באה אז?

ההסבר נעוץ בעניין זה גופא: אילו יעקב אבינו היה מגלה לבניו את הקץ ההוא, הייתה הגאולה אכן באה באותו מועד; אך מכיוון שלא נתאפשר לו לגלות את הקץ, התעכבה הגאולה עד ימינו:

אילו יעקב אבינו היה מגלה את הקץ ובני־ישראל היו יודעים שהגאולה קרובה כל־כך, היו נזהרים במעשיהם לאין־ערוך ואכן היו זוכים לגאולה באותו מועד. עצם הידיעה על קרבתה של הגאולה הייתה נוסכת בהם יותר מרץ ועוז לעבוד את ה' כדבעי ולהיזהר מכל מה שעלול לעכב את הגאולה. כך אכן היו זוכים לאותה גאולה קרובה ולא היו צריכים להתענות בגלות עוד אלפי שנים.

'לתבוע' את הגאולה

זו הייתה כוונתו של יעקב, ולכן ביקש לגלות לבניו את הקץ. אך הקב"ה מנע זאת ממנו. שלמות העבודה היא, כשהאדם עובד את בוראו בכוחות עצמו, מתוך כל המגבלות של העולם הזה. הגילוי של יעקב היה פוגם בשלמות העבודה והיה מכניס לתוך החיים מימד שמחוץ למסגרות העולם, ולכן נסתלקה ממנו השכינה. אמנם גם יעקב ידע שגילוי הקץ יפגום בשלמות העבודה, אבל הוא רצה להחיש

4) סנהדרין צח.א. הובא בפירוש רש"י ישעיה ס.כב.

ככל האפשר את היציאה מהגלות, אפילו על חשבון שלמותה של העבודה. אולם הקב"ה רצה שהגאולה תהיה בתכלית השלמות, ולכן סילק מיעקב את שכינתו כדי לתת ליהודים את האפשרות להשיג את הגאולה המושלמת על-ידי עבודת ה' מושלמת.

אך בקשת צדיק אינה חוזרת ריקם והיא משמשת הוראה נצחית: יהודי צריך לבקש ולתבוע מהקב"ה שיביא את הגאולה במהרה בימינו, והבקשה הזאת כשהיא לעצמה נותנת סיוע ועידוד רב בעבודת הבורא. וכפי שאנו רואים במוחש, שכאשר אומרים ליהודי "הנה-הנה משיח בא" ו"אנו רוצים משיח עכשיו" – הרי זה מעורר אותו ומזרזו שלא יהיה אצלו שום דבר שיעכב חלילה את הגאולה.

(לקוטי שיחות כרך כ, עמ' 228)